

JERKO BEZIĆ

**(Kranj, 10. lipnja 1929. – Zagreb,
9. siječnja 2010.)**

U Zagrebu je u 81. godini preminuo istaknuti hrvatski etnomuzikolog, akademik Jerko Bezić. Vijest o njegovoj smrti medijima je priopćilo Hrvatsko društvo skladatelja. Plodnim znanstvenoistraživačkim i nastavnim radom, intenzivnom suradnjom na međunarodnome planu te djelovanjem na području primijenjene etnomuzikologije uvelike je pridonio stvaranju identiteta i ugleda etnomuzikologije kao znanstvene discipline.

Rođen je u Kranju (u Sloveniji), a školovao se u Zadru, Zagrebu i Ljubljani. Ratne godine 1941. – 1945. proveo je u Zagrebu kao đak klasične gimnazije, a završio je i pripravnu glazbenu školu i dva razreda srednje glazbene škole (glavni predmet: klavir). Godine 1948. maturirao je u Zadru. U jesen iste godine upisao je Pravni fakultet u Ljubljani, a na Srednjoj glazbenoj školi pri Akademiji za glasbo nastavio studij klavira. Godine 1950. napustio je studij prava i posvetio se samo glazbi. Nakon završene Srednje glazbene škole u jesen 1951. upisao se na Muzikološki odjel Akademije za glasbo u Ljubljani, gdje je diplomirao 1956. godine. Za vrijeme studija radio je kao honorarni stručni učitelj na muzičkim školama u Ljubljani. Po odsluženju vojnog roka od 1957. radio je kao volonter, a od 1958. do 1964. kao asistent u Institutu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru, u Odsjeku za etnografiju i muzički folklor. U to je vrijeme bio i nastavnik na Muzičkoj školi u Zadru u dopunskom radnom odnosu.

Od 1964. bio je asistent u Odsjeku za folklornu glazbu u tadašnjem Institutu za narodnu umjetnost (danas Institut za etnologiju i folkloristi-

ku), gdje je radio do umirovljenja 1999. Nakon što je 1970. na Univerzi u Ljubljani disertacijom *Razvoj i oblici glagoljaškog pjevanja u sjevernoj Dalmaciji* promoviran u doktora muzikoloških znanosti (rukopis se čuva u Nacionalnoj in universitetnoj knjižnici u Ljubljani, sign. 229746), izabran je 1970. za znanstvenoga suradnika Instituta. U višega znanstvenoga suradnika promaknut je 1977., a u znanstvenoga savjetnika 1979. Doktorskim je radom objavljenim pod naslovom *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području* (Zadar: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1973.) započeo niz radova u kojima se njegova uloga u istraživanju glagoljaškoga pjevanja očituje u svojoj veličini i snazi. Kako je više od trideset godina (1964. – 1999.) djelovao u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, značajno je tim svojim radom obogatio rad Instituta i građu njegove knjižnice te je utjecao na broj i kakvoću prinosa njegovih brojnih suradnika. Usporedo je predavao etnomuzikološke predmete na Muzičkoj akademiji i Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Etnomuzikologiju sa seminarom predavao je na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu od šk. god. 1966./67., od 1977. u zvanju izvanrednoga profesora, a od 1984. do uključivo 1992./93. u zvanju redovitoga profesora u dopunskom radnom odnosu. Na istoj ustanovi vodio je poslijediplomski studij iz etnomuzikologije od jeseni 1978. do ljeta 1993. Osnove narodne glazbe južnih Slavena predavao je na Katedri za etnologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, od šk. god. 1986./87. do 1992./93. Školske godine 1974./75. vodio je poslijediplomski studij iz etnomuzikologije na Duquesne University u Pittsburghu (Pennsylvania, SAD). Bio je predsjednik Društva folklorista Hrvatske 1968. – 1972. i 1982. – 1983., predsjednik Jugoslavenskoga nacionalnoga komiteta Međunarodnoga savjeta za tradicijsku glazbu (ICTM), a od 1965. član studijskih grupa te međunarodne etnomuzikološke organizacije. Od 1980. aktivno je surađivao u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, u kojoj je od 1997. do 2003. bio tajnik Razreda za glazbenu umjetnost i muzikologiju. Bio je redoviti član HAZU u Razredu za glazbenu umjetnost i muzikologiju od 1991., nakon što je bio član suradnik (1980. – 1988.) i izvanredni član (1988. – 1991.). Vodio je i projekt na Odsjeku za etnologiju HAZU (2008. – 2010.).

Svojim je istraživanjima Bezić skupio opsežnu i vrijednu glazbenofolklornu građu, a u brojnim znanstvenim radovima obradio je čitav niz etnomuzikoloških tema. Među njima se izdvajaju kapitalne monografije folklor-

ne glazbe Sinjske krajine, otoka Zlarina, Hvara, Brača i Šolte, Hrvatskoga zagorja, Požeške kotline te Hrvata u austrijskome Gradišću, kao i radovi o tradicijskom pučkom crkvenom pjevanju, posebno glagoljaškom pjevanju u sjevernoj Dalmaciji. Priredio je i uredio značajne etnomuzikološke zbornike i zbirke. U mnogim znanstvenim radovima s domaćim i inozemnim odjekom otvarao je pitanja na koja smo svi mi u struci godinama tražili odgovore. Djelovao je u domaćim i međunarodnim strukovnim udruženjima, uredništvima znanstvenih časopisa, surađivao na uglednim smotrama i festivalima tradicijske glazbe. Djelatnost profesora Jerka Bezića ima mnoga obilježja: širinu i dubinu, snagu otkrića i uvjerljivost, ponekad čak lakoću zabavnoga štiva, humor. Obilježio je struku, razdoblje u kojem je struka tražila svoje mjesto i način razvoja. Zahvaljujući značaju njegovih rezultata rada hrvatska je etnomuzikologija našla svoje mjesto u svjetskim razmjerima strukovnih udruga.

Odgojio je nove stručnjake te pridonio očuvanju i populariziranju hrvatske folklornoglazbene baštine. Svaki slobodni trenutak bavio se stručnim radom, čak i u mirovini. Ostavio je trajan trag i utjecaj na brojne studente, kolege znanstvenike, osobito u Zagrebu. Pun entuzijazma i zarazne strasti generacijama je svojih studenata na Muzičkoj akademiji i Filozofskom fakultetu prenosio znanje i ljubav prema izvornoj tradicijskoj glazbi. Brojnim je terenskim i akademskim istraživanjima prikupio opsežnu građu i obogatilo znanstvenoistraživačke pristupe. U vrijeme stvaranja tzv. etnopokreta, a koji je prisutan i danas, kada se zanimanje za folklor jako proširilo ne samo među ljudima od struke nego i među laicima, uspijevao je pronaći razumijevanja za različite oblike folklornih pojava nesklon donošenju presuda šundu u tadašnjim trendovima popularne glazbe i otvoren za rasprave o akulturacijskim procesima (premda se sjećam kako je odustao od suradnje u *Music and Gender Study Group Međunarodnoga savjeta za tradicijsku glazbu*).

Iako je često mijenjao boravišta (Kranj – Zagreb – Zadar – Ljubljana – Zadar – Zagreb), veza sa Zadrom je posebna jer mu je otac u tom gradu bio liječnik, pa na Kolorarima imaju i obiteljsku kuću, a tu je počeo i svoj stručan rad. Pamte ga generacije zadarskih učenika kojima je predavao u Muzičkoj školi, a godinama je radio i kao asistent u Institutu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru. Istraživao je bogatu glazbenu baštinu zadarskoga područja, kako na terenu tako i u arhivima i Znanstvenoj knjižnici koja

čuva bogatu rukopisnu glazbenu baštinu. Tijekom rada na doktoratu bavio se, pored ostaloga, radovima Gregorija Zarbarinija i Mate Kurtovića koji su u rukopisu ostavili bogatu notiranu zadarsku građu. Nastavio je taj rad i posljednih godina te je 2005. godine na skupu povodom proslave 150. obljetnice osnutka Znanstvene knjižnice Zadar sudjelovao s izlaganjem *Zapisi glazbe i radovi o glazbi u rukopisima Gregorija Zarbarinija (1842–1921) koje čuva Znanstvena knjižnica Zadar*. Suradnja s don Pavlom Kerom mogla je uroditi objavom još jedne knjige, ali bolest nije čekala.

Bezićeva je uloga u istraživanju glagoljaškoga pjevanja nemjerljiva. Od početaka u šezdesetim godinama 20. stoljeća do danas, u gotovo pedeset godina bavio se tom, rekla bih, njegovom najdražom temom. Staroslavenski institut, rad na skupljanju, snimanju ili analiziranju građe u arhivu i u knjižnici, suradnja u časopisu *Slovo* stalna su mjesta njegova trajnog zanimanja. Terminom glagoljaškoga pjevanja bavio se u brojnim enciklopedijskim i leksikonskim člancima, posebno u razdoblju od 1971. do 1986., a zatim s novim razmišljanjima 2004. godine u enciklopedijskom leksikonu *Musik in Geschichte und Gegenwart*. Nije propuštao priliku upozoravati na potrebu točnoga određenje toga termina (u jednoj prigodi kada je bila ispuštena bitna oznaka »pučka« glazba, inzistirao je da definicija mora sadržavati čitavu sintagmu: »katolička crkvena pučka glazba«). Prema posljednjoj objavljenoj definiciji Jerka Bezića, glagoljaško je pjevanje »posebno slavensko, hrvatsko pučko crkveno pjevanje zapadne (rimske) liturgije, koje se razvilo u hrvatskim primorskim krajevima od Istre do južne Dalmacije uključujući otoke. U užem smislu g[lagoljaško] p[jevanje] obuhvaća pjevanje svećenika i klerika glagoljaša koji su bogoslužje obavljali na crkvenoslavenskom jeziku hrvatske redakcije, služeći se liturgijskim knjigama zapadnog obreda, pisanim glagoljicom. U širem smislu to je svekoliko, od davnina uobičajeno liturgijsko, paraliturgijsko i nabožno pjevanje svećenika i laika (solista i skupina), koje je proizišlo iz crkvenog pjevanja na crkvenoslavenskom jeziku a još u srednjem vijeku uključuje i crkveno pjevanje na živom narodnom hrvatskom jeziku. Napjevi glagoljaškog pjevanja proizišli su iz elemenata bizantskog crkvenog pjevanja te gregorijanskog korala i drugih oblika zapadnog crkvenog pjevanja, a tokom vremena poprimali su značajke svjetovne vokalne folklorne glazbe onih užih geografskih područja Hrvatske na kojima se g[lagoljaško] p[jevanje] razvijalo« (*Enciklopedija Jugoslavije*, sv.

4: E–Hrv, Jugoslavenski leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, Zagreb, 1986., članak *Glagoljaško pjevanje*, str. 378). Uredio je i napisao važne popratne tekstove: *Uz prvi svezak Spomenika glagoljaškog pjevanja* Stjepana Stepanova i *Uz drugi svezak Spomenika glagoljaškog pjevanja* Gorane Doliner. Bio je zadužen i za članke o glagoljaškome pjevanju u svim dosadašnjim svescima vrlo važne serije Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, *Hrvatska i Europa, kultura, znanost i umjetnost*. Njegov je prilog o toj temi ugrađen i u odluku o uvrštenju glagoljaškog pjevanja na UNESCO-ov popis zaštićene nematerijalne baštine Hrvatske, a znatan je i njegov udio u nastanku nedavno objavljenoga nosača zvuka *Tradicija glagoljaškog pjevanja u Hrvatskoj* (autorice i urednice Gorane Doliner, *Cantus* – HDS 2011.). Kao vrstan poznavatelj tradicijskoga pučkoga crkvenoga pjevanja, posebno glagoljaškoga pjevanja sjeverne Dalmacije pridonio je očuvanju i rekonstrukciji klapskog izričaja aktivnim sudjelovanjem u radu žirija dvadesetak Festivala dalmatinskih klapa u Omišu (kao klapski izbornik i urednik prvoga od triju *Zbornika*).

Profesor Bezić doživio je do sada neviđen broj proslava koje mu je priredila muzikološka zajednica. Kao da je izazivao radost i potrebu kod ljudi, napose učenika i nasljednika, da mu odaju priznanje što i ne čudi ako se zna kako nije štedio ni vrijeme ni trud kada bi ga tko zamolio za savjet, ohrabrenje, utjehu. Slavlja su započela već 1994. kada mu je časopis *Bašćinski glasi* (knj. 3.) sa svojim urednikom Nikolom Bubleom povodom šezdesetpet godina života posvetio dio svoga prostora: *Razgovor s dr. Jerkom Bezićem o njegovom životu i etnomuzikološkom radu* vodili su Naila Ceribašić, Grozdana Marošević i Svanibor Pettan (str. 7–24), a tu su i *Bibliografija radova Jerka Bezića* iz pera Anamarije Starčević-Štambuk (str. 25–39) te *Pregled glazbeno-folklorne građe i druge dokumentacije Dr. Jerka Bezića u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu* Mirene Pavlović (str. 41–61). U istome je broju časopisa tiskan i Bezićev diplomski rad *Glazba u zadarskom kazalištu u vrijeme Bachova apsolutizma* (str. 63–93; originalno *Glasba v zadarskem gledališču v obdobju Bachovega absolutizma*, u rukopisu, 1956.) koji je još dugo nakon što je napisan, a onda i tiskan, bio vrijedan izvor o toj malo poznatoj temi.

Uslijedili su posebni brojevi časopisa *The World of Music*, 1998. (priredio Svanibor Pettan) i *Narodna umjetnost*, 1999. (priredile Naila Ceribašić

i Grozdana Marošević), a ove je godine u *Narodnoj umjetnosti* 48 (2011) objavljeno i sjećanje Grozdane Marošević *In memoriam: Jerko Bezić (10. 06. 1929 – 9. 01. 2010)*, str. 207–209, te engleski prijevod članka Jerka Bezića *Dalmatinska folklorna gradska pjesma kao predmet etnomuzikološkog istraživanja* koji je izvorno tiskan u *Narodnoj umjetnosti* 14 (1977) s naslovom *The Dalmatian Folklore Urban Song as the Subject of Ethnomusicological Research* (str. 211–242). Hrvatsko muzikološko društvo dodijelilo mu je Nagradu »Dragan Plamenac« za životno djelo 2008. godine, a Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti ove je godine izdala *Spomenicu* u njegovu čast. Među netipičnim, a opet vrijednim sjećanjima koja ističu ljudskost prof. Bezića kako se ostvarivala u odnosu s njegovim brojnim suradnicima, može se spomenuti ono Marije Novak: *Prvi LP s izvornim hrvatskim pučkim pobjevkama iz Međimurja, Sjećanje na etnomuzikologa akademika Jerka Bezića (1929.–2010.)*, *Marulić* 3/2011, str. 553–567.

Želja je Jerka Bezića bila da mu se na oproštaju zapjeva *Braćo brata sprovodimo* i to u najdražoj mu varijanti iz Ravnih kotara. Time potaknut, Joško Čaleta obradio je taj napjev i izveo ga s članovima zagrebačkih klapa, ne samo na ispraćaju nego i na komemoraciji održanoj 12. siječnja 2011. u svečanoj dvorani Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Napjev je u međuvremenu snimljen i s Vokalistima Lada te bi trebao biti objavljen na njihovom nosaču zvuka *Puče moj* koji je u pripremi. Ispraćaj na vječni počinak Jerka Bezića bio je 13. siječnja 2010. na zagrebačkome groblju Mirogoju.

GORANA DOLINER